

GIÁM SÁT VÀ ĐÁNH GIÁ TRIỂN KHAI THỰC HIỆN CHIẾN LƯỢC, CHÍNH SÁCH KHOA HỌC, CÔNG NGHỆ VÀ ĐỔI MỚI SÁNG TẠO Ở MỘT SỐ QUỐC GIA TRÊN THẾ GIỚI

Nguyễn Lan Anh¹, Bùi Ngọc Thu Hà
Viện Chiến lược và Chính sách khoa học và công nghệ

Tóm tắt:

Giám sát và đánh giá triển khai thực hiện chiến lược, chính sách khoa học, công nghệ và đổi mới sáng tạo (KH, CN & ĐMST) là nhiệm vụ quan trọng, góp phần đảm bảo việc triển khai các chương trình, dự án, chính sách, chiến lược được thực hiện một cách hiệu quả và bền vững. Khung giám sát và đánh giá là công cụ được thiết kế để hướng dẫn thực hiện các chức năng giám sát và đánh giá trong suốt quá trình triển khai và thực hiện chiến lược, chính sách nhằm nâng cao hiệu quả thực thi chiến lược, chính sách trong thực tế, đáp ứng mục tiêu đã được xác định. Bài viết này tổng quan kinh nghiệm giám sát và đánh giá triển khai thực hiện chiến lược, chính sách KH, CN & ĐMST ở một số quốc gia trên thế giới, qua đó, gợi mở một số bài học kinh nghiệm cho Việt Nam.

Từ khóa: Khoa học và công nghệ; Đổi mới sáng tạo; Chiến lược; Chính sách; Giám sát; Đánh giá.

Mã số: 23120401

MONITORING AND EVALUATION THE IMPLEMENTATION THE STRATEGY ANH POLICY ON SCIENCE, TECHNOLOGY AND INNOVATION IN SOME COUNTRIES IN THE WORLD

Summary:

Monitoring and evaluation the implementation of science, technology and innovation strategy and policy is an important task, which contributing to ensuring that the implementation of programs, projects, policy and strategy is implemented effectively and sustainably. The monitoring and evaluation framework is a tool designed to guide the implementation of monitoring and evaluation functions during the implementation of strategy and policy in order to improve the effectiveness of the implementation of strategies and policies in practice, meeting defined objectives. This article reviews experiences in monitoring and evaluating the implementation of science, technology and innovation strategy and policy in some countries, thereby suggesting some lessons learned for Vietnam.

Keywords: Science and technology; Innovation; Strategy; Policy; Monitoring; Evaluation.

Theo Sổ tay giám sát và đánh giá (Monitoring and evaluation - M&E) của Văn phòng đánh giá thuộc Chương trình phát triển Liên Hợp quốc (UNDP 2009), giám sát và đánh giá là quá trình theo dõi liên tục nhằm có được các thông tin phản hồi của các bên liên quan về tiến độ đạt được mục tiêu của các chương trình, dự án, chiến lược, chính sách, đồng thời, tìm ra những giải pháp mới cần được

¹ Liên hệ tác giả: lananh38nq@gmail.com

thực hiện để đảm bảo tiến độ thực hiện hướng tới các kết quả và mục tiêu đã được xác định, từ đó góp phần vào việc ra quyết định để đẩy mạnh chất lượng các chương trình, dự án, chiến lược, chính sách. Như vậy, giám sát có thể được xem xét là một hoạt động hay một quá trình với biểu hiện khách quan bên ngoài là sự “theo dõi”, “quan sát”, “xem xét”, “đánh giá” đối tượng bị giám sát và các thông tin thu được từ quá trình giám sát sẽ được gửi tới cơ quan có thẩm quyền để đưa ra các biện pháp, giải pháp quản lý phù hợp. Giám sát là hành động mang tính chủ động, thường xuyên, liên tục của chủ thể giám sát đến đối tượng bị giám sát. Trong quá trình giám sát luôn có sự thu thập, phân tích dữ liệu, báo cáo thông tin về hoạt động của đối tượng giám sát và đối chiếu, nhận xét, đánh giá sự phù hợp trong hoạt động của đối tượng theo kế hoạch, mục tiêu đã định trước,... Đánh giá là việc sử dụng các tiêu chí, chỉ số để đo lường các hoạt động, chương trình, dự án, chiến lược, chính sách theo mục tiêu mong đợi đã đặt ra, đồng thời đánh giá mức độ phù hợp, hiệu quả, hiệu suất, tác động và tính bền vững của quá trình thực hiện chương trình, dự án, chiến lược, chính sách đó. Giữa giám sát và đánh giá có mối quan hệ mật thiết, bổ sung và phụ thuộc lẫn nhau. Thông tin giám sát đặt ra những câu hỏi cần được trả lời bằng việc đánh giá và ngược lại, thông tin đánh giá cung cấp về sự cần thiết phải giám sát những lĩnh vực hoặc hoạt động mới. Đánh giá sẽ cung cấp thông tin đầu vào cho hoạt động giám sát, trên cơ sở đó đưa ra các nhận định, đánh giá về quá trình triển khai thực hiện chiến lược, chính sách và có các cách ứng xử phù hợp trong triển khai chiến lược, chính sách nhằm nâng cao hiệu quả của chiến lược, chính sách. Như vậy, giám sát và đánh giá là 2 hoạt động có quan hệ mật thiết, hỗ trợ nhau, bổ sung cho nhau và không phải lúc nào cũng có thể tách bạch một cách rành mạch trong cả quá trình giám sát, đánh giá.

Các quốc gia trên thế giới đã sử dụng công cụ giám sát và đánh giá chiến lược, chính sách KH,CN&ĐMST một cách phổ biến và được tiến hành định kỳ theo yêu cầu của công tác quản lý. Giám sát và đánh giá là công cụ quản lý của cơ quan có thẩm quyền. Với mỗi lĩnh vực, khung giám sát và đánh giá được thiết kế phù hợp với tính chất, đặc thù của lĩnh vực đó và đều có chung mục đích là nâng cao chất lượng, hiệu quả triển khai chiến lược, chính sách nhằm đạt được mục tiêu đã được xác định.

1. Giám sát và đánh giá triển khai thực hiện chính sách phát triển khoa học, công nghệ và đổi mới sáng tạo thông qua giám sát và đánh giá Chương trình Horizon Europe của Liên minh châu Âu

1.1. Giới thiệu Chương trình Horizon Europe

Chương trình Horizon Europe là một chương trình nghiên cứu và ĐMST hàng đầu của Liên minh châu Âu (EU) nhằm thúc đẩy nghiên cứu khoa học, ĐMST, phát triển công nghệ và giải quyết các thách thức xã hội cấp bách trong thời gian từ năm 2021 đến năm 2027. Chương trình dành cho các nhà nghiên cứu về ĐMST, tập trung vào các vấn đề biến đổi khí hậu, mục tiêu phát triển bền vững,

hỗ trợ chính sách về đổi mới, đồng thời giải quyết các thách thức toàn cầu, thúc đẩy công nghệ xuất sắc. Đây là cơ hội học tập, kết nối và chia sẻ thông tin giúp các nhà nghiên cứu trẻ, doanh nghiệp gia nhập cộng đồng khoa học. Một trong những trụ cột của Chương trình là khoa học xuất sắc, nhằm củng cố mở rộng các cơ sở giáo dục nghiên cứu tiên phong, là nơi hội tụ các hội đồng nghiên cứu giỏi nhất, nhà khoa học nổi tiếng, với nhiều doanh nghiệp lớn tham gia. Các nhà khoa học có thể đến từ nhiều nhóm ngành như văn hóa, điện tử, kinh tế sinh học, nông nghiệp, môi trường,...

Horizon Europe kế thừa chương trình tiền nhiệm, Horizon 2020, và đại diện cho cam kết của EU trong việc thúc đẩy sự xuất sắc trong nghiên cứu và đổi mới. Chương trình được cấu trúc dựa trên ba trụ cột chính là: (1) Khoa học xuất sắc hỗ trợ nghiên cứu cơ bản với mục tiêu tăng cường vị thế của châu Âu như một trung tâm nghiên cứu toàn cầu; (2) Giải quyết các thách thức toàn cầu và năng lực cạnh tranh của các ngành công nghiệp châu Âu, tập trung vào giải quyết các thách thức về phát triển bền vững và hỗ trợ nâng cao năng lực cạnh tranh của các ngành công nghiệp châu Âu; và (3) ĐMST châu Âu nhằm thúc đẩy ĐMST, tạo điều kiện cho việc chuyển giao công nghệ và khuyến khích khởi nghiệp. Chương trình hỗ trợ các sáng kiến giúp chuyển hóa kết quả nghiên cứu thành các sản phẩm, dịch vụ và công nghệ có thể đưa ra thị trường, góp phần vào tăng trưởng kinh tế và tạo ra việc làm.

Chương trình Horizon Europe khuyến khích sự tham gia tích cực của giới học thuật, các ngành công nghiệp, tổ chức nghiên cứu và các bên liên quan khác để cùng giải quyết các thách thức phức tạp và tạo ra tác động tích cực đối với xã hội. Chương trình sẽ tối đa hóa giá trị gia tăng của EU bằng cách tập trung vào các mục tiêu và hoạt động mà các quốc gia thành viên không thể thực hiện hiệu quả khi hoạt động độc lập, mà chỉ có thể thực hiện được thông qua hợp tác. Việc tài trợ của Chương trình được phân bổ thông qua quy trình tuyển chọn cạnh tranh, đảm bảo rằng những dự án tốt nhất sẽ nhận được hỗ trợ tài chính từ EU. Horizon Europe khuyến khích truy cập mở đến các kết quả nghiên cứu và khuyến nghị việc truyền bá tri thức để tối đa hóa lợi ích xã hội và kinh tế. Thông qua Horizon Europe, EU mong muốn thúc đẩy hệ thống nghiên cứu và ĐMST, nâng cao khả năng cạnh tranh toàn cầu và góp phần xây dựng một tương lai bền vững, thịnh vượng cho châu Âu và cả thế giới.

Với mục tiêu có quy mô lớn như vậy, nên Chương trình Horizon Europe đã được thực hiện với sự giám sát và đánh giá thường xuyên của các cơ quan có thẩm quyền.

1.2. Vai trò của khung giám sát và đánh giá Chương trình Horizon Europe

Để tiến hành giám sát và đánh giá Chương trình Horizon Europe, một khung giám sát và đánh giá đã được thiết kế để giám sát, đánh giá và theo dõi hiệu suất, tiến độ, cũng như tác động của các hoạt động, dự án và sáng kiến của Chương trình. Thông qua việc sử dụng khung giám sát và đánh giá nhằm góp phần đảm

bảo rằng các mục tiêu của Chương trình đang được thực hiện một cách hiệu quả, có hiệu suất cao và cung cấp thông tin để hỗ trợ việc ra quyết định, điều chỉnh, cải tiến chính sách. Mục tiêu của khung giám sát và đánh giá là cung cấp các bằng chứng giá trị vào chu trình chính sách, thông qua dữ liệu và các chỉ số. Đồng thời, dữ liệu và các chỉ số cung cấp sẽ là bằng chứng để hỗ trợ giai đoạn thiết kế các chương trình thành phần, các kế hoạch chiến lược dài hạn,... Các dữ liệu và chỉ số cho phép điều chỉnh chính sách nhanh chóng để tối đa hóa hiệu quả của các khoản đầu tư từ EU. Đó là các dữ liệu và chỉ số giúp theo dõi một cách có hệ thống tiến trình hoạt động của Horizon Europe, bao gồm các hoạt động đầu vào, đầu ra và kết quả/tác động của Chương trình. Đây là một trong những nguồn chính cung cấp thông tin về việc đánh giá Horizon Europe. Khung giám sát và đánh giá sử dụng các dữ liệu thu thập từ các nguồn khác nhau như các hoạt động phỏng vấn, khảo sát, nghiên cứu trường hợp,...

Khung giám sát và đánh giá sẽ cung cấp các dữ liệu và chỉ số nhằm phục vụ những mục đích sau:

- Hỗ trợ việc đo lường hiệu suất và tiến độ của Chương trình trong thực hiện các mục tiêu tổng quát, mục tiêu cụ thể của Chương trình. Giúp theo dõi việc thực hiện và hiệu suất của chương trình và cung cấp cảnh báo sớm về các sai lệch có thể xảy ra;
- Đánh giá tính liên quan, tính xuyên suốt và hiệu suất thực hiện của Chương trình;
- Truyền thông rộng rãi đến công chúng về tác động và sự đa dạng của các lợi ích mà Chương trình mang lại. Việc giám sát và đánh giá sẽ giúp tối đa hóa tác động khoa học, kinh tế và xã hội của Chương trình, thông qua việc làm sáng tỏ hiệu suất trong quá trình thực hiện và sau khi thực hiện;
- Cung cấp thông tin hỗ trợ cho nhà hoạch định chính sách và nhà quản lý trong việc thiết kế các chính sách dựa trên bằng chứng và đưa ra quyết định phù hợp trong quá trình thực hiện Chương trình.

1.3. Các tổ chức tham gia giám sát và đánh giá Chương trình Horizon

Chương trình Horizon Europe là chương trình quốc tế nên đã có nhiều tổ chức tham gia vào quá trình giám sát và đánh giá, có thể kể đến các tổ chức sau:

- Ủy ban châu Âu: Là cơ quan quản trị của Horizon Europe. Ủy ban châu Âu đóng vai trò trung tâm trong việc thiết kế và triển khai khung giám sát và đánh giá hiệu suất, tác động của Chương trình;

Các cơ quan của Ủy ban châu Âu như: Cơ quan thực hiện hội nghị nghiên cứu châu Âu (ERCEA), Cơ quan thực hiện hội nghị đổi mới châu Âu và doanh nghiệp nhỏ và vừa (EIC) chịu trách nhiệm quản lý các lĩnh vực hoạt động của Horizon Europe và tham gia chính vào quá trình giám sát và đánh giá;

- Các tổ chức quốc tế: sự hợp tác với các tổ chức quốc tế như: Cơ quan thống kê Liên minh châu Âu (Eurostat) và Ngân hàng Thế giới có thể liên quan đến việc cung cấp thêm dữ liệu và chỉ số so sánh để giám sát và đánh giá;
- Các bộ, ngành: các bộ, ngành, cơ quan chịu trách nhiệm về nghiên cứu, đổi mới và khoa học tại các quốc gia thành viên của EU đóng vai trò trong việc cung cấp dữ liệu và thông tin cần thiết cho việc giám sát và đánh giá khi được yêu cầu;
- Các chuyên gia tư vấn: các chuyên gia tư vấn độc lập có thể cùng tham gia để cung cấp kiến thức chuyên môn và hỗ trợ trong việc thiết kế, triển khai và phân tích các hoạt động của quá trình giám sát và đánh giá;
- Các đối tác, nhà khoa học và chuyên gia công nghệ : sự đóng góp của các đối tác, nhà nghiên cứu và đổi mới tham gia vào các dự án Horizon Europe là cần thiết để thu thập dữ liệu và phản hồi có liên quan cho quá trình giám sát và đánh giá;
- Các bên liên quan khác: nhà khoa học, chuyên gia công nghệ, người tham gia vào các dự án Horizon Europe trong việc cung cấp dữ liệu có liên quan cho quá trình giám sát và đánh giá.

Sự tham gia của những tổ chức, cá nhân đóng vai trò quan trọng, đảm bảo một cách tiếp cận toàn diện về thông tin để giám sát và đánh giá hiệu suất, tác động của Chương trình Horizon Europe theo nhiều khía cạnh và cấp độ khác nhau.

1.4. Quy trình giám sát và đánh giá Chương trình Horizon Europe

Quy trình giám sát và đánh giá chương trình Horizon Europe bao gồm 06 bước. Những bước này được thiết kế để đảm bảo việc đánh giá và đo lường hiệu quả của các tác động, kết quả và mục tiêu của Chương trình:

Bước 1 - Xác định chỉ số giám sát và cơ sở so sánh

Bước này bao gồm việc xác định các chỉ số cụ thể sẽ được sử dụng để đo lường tiến trình hoạt động và tác động của Chương trình so với mục tiêu đặt ra. Cơ sở so sánh được thiết lập để cung cấp điểm tham chiếu cho việc so sánh các kết quả của Chương trình theo một số mốc thời gian. Khung giám sát và đánh giá Chương trình Horizon Europe là kế thừa từ khung giám sát và đánh giá của Chương trình Horizon 2020 và được phát triển cho phù hợp với nội dung và mục tiêu mới. Khung giám sát và đánh giá sử dụng kết hợp các phương pháp định lượng và định tính, chẳng hạn như phân tích dữ liệu, phỏng vấn, khảo sát. Các phân tích được tiến hành trong các nghiên cứu này bao gồm sự kết hợp của các dữ liệu bằng chứng.

Bước 2 - Thu thập dữ liệu và báo cáo

Trong bước này, dữ liệu được thu thập dựa trên các chỉ số và cơ sở so sánh đã được xác định.

Dữ liệu giám sát có thể được sử dụng từ dữ liệu trong các báo cáo giám sát định kỳ, báo cáo giám sát hai năm về hiệu suất của các đối tác châu Âu, mô hình kinh tế toàn cầu,... Chúng sẽ bao gồm cả các dữ liệu từ các chương trình giai đoạn trước đây để phân tích tác động dài hạn của các khoản đầu tư cho nghiên cứu và đổi mới của EU. Bên cạnh các dữ liệu thứ cấp, các dữ liệu sơ cấp được thu thập để làm cơ sở phân tích, đánh giá.

Các dữ liệu được yêu cầu cung cấp theo các biểu mẫu (mẫu đề xuất, mẫu báo cáo định kỳ, mẫu báo cáo cuối cùng) và được bổ sung thông qua chu kỳ hoạt động của chương trình (đánh giá, tài trợ,...). Các biểu mẫu cung cấp thông tin và báo cáo của Chương trình Horizon Europe được cải tiến liên tục để đơn giản hóa và thuận tiện trong việc thu thập dữ liệu. Về cơ bản, khi các dữ liệu được thu thập sẽ có sự kiểm tra, so sánh với một số nguồn dữ liệu khác để kiểm chứng, đảm bảo dữ liệu thu được là đầy đủ, chính xác, ví dụ như dữ liệu về bằng sáng chế, xuất bản,... Dữ liệu của Horizon Europe cũng có thể được bổ sung bởi các chỉ số KH,CN&ĐMST của EU, Ngân hàng Thế giới hoặc các tổ chức quốc tế khác đã được công bố công khai.

Các dữ liệu thu thập được sau đó sẽ được báo cáo và phân tích để đánh giá hiệu quả, hiệu suất của Chương trình.

Bước 3 - Phân tích và tìm hiểu ý nghĩa dữ liệu

Dữ liệu thu thập được sẽ được phân tích và tìm hiểu ý nghĩa để làm rõ các xu hướng và kết quả của Chương trình, có đối chiếu với các mục tiêu đặt ra trong từng giai đoạn, từng lĩnh vực hoạt động của Chương trình. Bước này giúp xác định những thành công, thách thức và lĩnh vực cần cải thiện của Chương trình trong thời gian tới.

Bước 4 - Báo cáo và truyền thông

Kết quả của việc phân tích dữ liệu được biên tập thành các báo cáo để truyền thông về những thành tựu và thách thức của Chương trình. Những báo cáo này được chia sẻ với các bên liên quan, nhà hoạch định chính sách và công chúng để đảm bảo tính minh bạch và trách nhiệm. Tất cả các dữ liệu và chỉ số thu thập được trong quá trình giám sát và đánh giá sẽ cung cấp thông tin cho việc đánh giá giữa kỳ và cuối kỳ của Chương trình Horizon Europe. Mỗi cơ quan thực hiện của Ủy ban châu Âu đều công bố một báo cáo hoạt động hằng năm, trong đó mô tả thành tựu, các sáng kiến đã được thực hiện và các nguồn lực tài chính, nhân lực đã được sử dụng trong năm. Báo cáo giám sát và đánh giá cuối cùng cần cung cấp được thông tin đủ tin cậy về mức độ đạt được các mục tiêu chung, mục tiêu cụ thể và các dự kiến kế hoạch trong tương lai của Chương trình.

Bước 5 - Học hỏi và thích ứng

Bước này bao gồm sử dụng những hiểu biết thu được từ quá trình giám sát và đánh giá để tham gia vào quyết định và điều chỉnh Chương trình. Những bài học kinh nghiệm để tăng cường hiệu suất và hiệu quả của Chương trình.

Bước 6 - Phản hồi và cải tiến liên tục

Phản hồi từ các bên liên quan và người tham gia quá trình giám sát, đánh giá được thu thập để liên tục cải tiến khung giám sát và đánh giá. Dựa trên các phản hồi nhận được, các chỉ số giám sát, phương pháp thu thập dữ liệu và quy trình báo cáo được điều chỉnh và hoàn thiện cho phù hợp với thực tiễn.

Các bước của quy trình giám sát và đánh giá theo cách tiếp cận có hệ thống trên đây để giám sát và đánh giá Chương trình Horizon Europe, giúp các nhà quản trị ra quyết định nhằm đạt được các mục tiêu đề ra của Chương trình và sử dụng hiệu quả tài nguyên.

2. Giám sát và đánh giá triển khai thực hiện chính sách khoa học, công nghệ và đổi mới sáng tạo ở Iran

2.1. Khoa học, công nghệ và đổi mới sáng tạo Iran

KH&CN được xem là trụ cột giúp quốc gia Hồi giáo Iran có vị trí quan trọng tại khu vực Trung Đông. Là quốc gia chịu sự cấm vận về kinh tế, Chính phủ Iran chủ trương thúc đẩy KH&CN để phát triển kinh tế, quốc phòng, an ninh, đã dành ưu tiên đầu tư cho NC&PT, bao gồm từ nguồn ngân sách nhà nước và thúc đẩy đầu tư từ khu vực tư nhân. Năm 2015, đầu tư cho NC&PT ở Iran chiếm 0,39% GDP, đến năm 2019, đầu tư cho NC&PT ở Iran chiếm 0,79% GDP².

Sự phát triển của nền KH&CN Iran được thể hiện bằng sự gia tăng các ấn phẩm liên quan đến KH&CN. Ấn phẩm khoa học của Iran ngày càng xuất hiện nhiều trên các tạp chí khoa học khu vực và quốc tế. Theo đánh giá của Web of Science, năm 2019, Iran xếp thứ 16 về số lượng các bài báo khoa học công bố (*Tehran Times, 2020*). Sở dĩ số lượng ấn phẩm khoa học của các tác giả Iran tăng nhanh là nhờ các chính sách khuyến khích, hoạt động tài trợ của Chính phủ đối với hoạt động nghiên cứu KH&CN. Đến năm 2021, Iran có khoảng trên 40 công viên KH&CN đang hoạt động trên khắp lãnh thổ; số lượng các công ty công nghệ cao, thâm dụng công nghệ gia tăng nhanh chóng (*Trần Thủy Phương, Trần Anh Đức, 2022*). Chỉ số ĐMST toàn cầu (GII) năm 2023, Iran xếp thứ 62/132 quốc gia được xếp hạng và là nền kinh tế có thu nhập trung bình đạt được nhiều tiến bộ nhất trong ĐMST ở thập kỷ qua.

Iran đã thành lập Trung tâm Công nghệ và ĐMST, là một trong những tổ chức hàng đầu khu vực về nghiên cứu, thúc đẩy và xuất khẩu các sản phẩm, dịch vụ ĐMST và công nghệ cao của Iran. Hiện nay, Trung tâm Công nghệ và ĐMST Iran đã có cơ sở tại Trung Quốc, Nga, Thổ Nhĩ Kỳ, Kenya và Syria. Các trung tâm này cung cấp cơ sở hạ tầng cần thiết, nền tảng, là cầu nối giữa các doanh nghiệp, nhà đầu tư, nghiên cứu, sản xuất, khởi nghiệp,... kết nối, hỗ trợ trong lĩnh vực công nghệ và ĐMST.

² Nguồn: <https://data.worldbank.org/topic/science-and-technology?locations=IR>

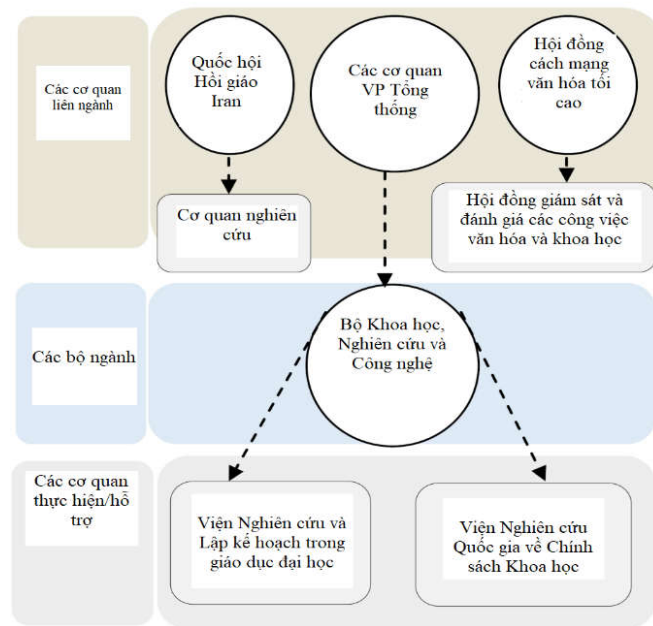
Trong những năm qua, Iran đã rất thành công trong đào tạo nguồn nhân lực chất lượng cao phục vụ sự phát triển KH&CN. Năm 2023, danh sách bảng xếp hạng Ngôi sao khoa học đang lên xuất sắc trên thế giới (Best Rising Stars of Science in the World 2023 Ranking) do Research.com (cổng thông tin điện tử uy tín dành cho các nhà khoa học thế giới) bình chọn với người dẫn đầu bảng xếp hạng là nhà khoa học người Iran, đứng thứ nhì là nhà khoa học người Việt Nam. Ngoài ra, trong bảng xếp hạng 1.000 nhà khoa học này, Iran có 51 nhà khoa học được xếp hạng cùng với các nhà khoa học ở các quốc gia như Trung Quốc (353), Hoa Kỳ (171), Anh (40), Australia (48), Đức (27), Singapore (26), Hàn Quốc (15), Việt Nam (6) (*Trần Thùy Phương, Trần Anh Đức, 2022*).

Để có được các thành tựu trên, Iran đã xây dựng hệ thống các chính sách như: (i) tăng cường đầu tư của Chính phủ cho KH&CN; (ii) đào tạo, thu hút, sử dụng, trọng dụng nhân tài; (iii) tài trợ các doanh nghiệp khởi nghiệp; (iv) khuyến khích tinh thần kinh thương;... Để các chính sách này được triển khai có hiệu quả, các cơ quan của Iran đã tham gia vào quá trình giám sát, đánh giá chính sách KH,CN&ĐMST.

2.2. Giám sát và đánh giá chính sách khoa học, công nghệ và đổi mới sáng tạo ở Iran

Iran rất coi trọng công tác giám sát, đánh giá chính sách KH,CN&ĐMST. Nhiều cơ quan tối cao tham gia vào công tác này. Theo nghiên cứu về giám sát và đánh giá chính sách KH,CN&ĐMST tại Iran (*Leila Namdarian, 2017*), các cơ quan tham gia vào giám sát và đánh giá bao gồm:

- Quốc hội Hồi giáo Iran: Quốc hội triển khai một số hoạt động trong việc theo dõi và đánh giá KH,CN&ĐMST, thực hiện vai trò giám sát của Quốc hội trong tất cả các lĩnh vực;
- Hội đồng Cách mạng văn hóa tối cao: Tại Iran, trong số các hội đồng khác nhau được hình thành trong thời kỳ hậu Cách mạng, Hội đồng tối cao của Cách mạng văn hóa có mức độ tham gia cao nhất xét trên các mục đích và sứ mệnh cơ bản của Hội đồng. Các hoạt động này dưới hình thức Hội đồng giám sát và đánh giá KH,CN&ĐMST ở hai lĩnh vực vĩ mô và vi mô;
- Các bộ: Trong các bộ, Bộ Khoa học, Nghiên cứu và Công nghệ có vai trò lớn nhất trong việc đánh giá KH,CN&ĐMST. Các bộ khác, như Bộ Y tế, Bộ Nông nghiệp, Bộ Công nghệ thông tin và Truyền thông phối hợp tham gia vào một số hoạt động. Tuy nhiên, các hoạt động này chỉ mang tính chất ngắn hạn. Các tổ chức thuộc Bộ Khoa học, Nghiên cứu và Công nghệ tham gia tích cực vào lĩnh vực đánh giá KH,CN&ĐMST có thể kể đến: Viện Nghiên cứu và Lập kế hoạch giáo dục đại học và Viện Nghiên cứu Chính sách Khoa học Quốc gia.

Nguồn: Leila Namdarian, 2017

Hình 1. Hệ thống các cơ quan tham gia giám sát và đánh giá KH,CN&ĐMST ở Iran

Theo Leila Namdarian (2017), việc theo dõi, giám sát và đánh giá hệ thống KH,CN&ĐMST không được thực hiện liên tục ở Iran mặc dù hoạt động này đã được thực hiện bởi một số tổ chức trong các thời kỳ khác nhau. Mặt khác, thông qua việc xem xét các mục tiêu và nhiệm vụ của các tổ chức trong hệ thống giám sát và đánh giá cho thấy chưa có tổ chức nào chịu trách nhiệm thực hiện nhiệm vụ thu thập dữ liệu liên quan đến KH,CN&ĐMST. Có thể hiểu rằng, Iran đã có cơ quan thống kê quốc gia nhưng chưa tham gia vào hệ thống các cơ quan giám sát và đánh giá. Hằng năm, Bộ Khoa học, Nghiên cứu và Công nghệ Iran có báo cáo hoạt động KH,CN&ĐMST nhưng việc thu thập thông tin thống kê hằng năm chưa được coi trọng như là một tiêu chí để giám sát và đánh giá KH,CN&ĐMST. Hiện nay ở Iran còn thiếu một tổ chức chịu trách nhiệm toàn diện liên quan đến việc giám sát và đánh giá chính sách KH,CN&ĐMST. Sự tồn tại của một tổ chức như vậy là rất cần thiết để có thể triển khai các quy trình giám sát và đánh giá KH,CN&ĐMST một cách thường xuyên và hiệu quả.

3. Giám sát và đánh giá triển khai thực hiện chiến lược, chính sách phát triển khoa học, công nghệ và đổi mới sáng tạo ở Nam Phi

3.1. Mục tiêu chính sách phát triển khoa học, công nghệ và đổi mới sáng tạo của Nam Phi

Những năm gần đây, chính sách phát triển KH,CN&ĐMST của Nam Phi có nhiều đổi mới, đặt trọng tâm vào thúc đẩy ĐMST, tăng cường tác động của KH,CN&ĐMST đối với các ưu tiên quốc gia, bao gồm cả tăng trưởng kinh tế và

phát triển bền vững; thúc đẩy mối quan hệ giữa Chính phủ, doanh nghiệp, các tổ chức xã hội dân sự, viện nghiên cứu và trường đại học; đồng thời, đã đề cập đến nhiều khía cạnh của KH,CN&ĐMST và cách thiết lập một môi trường quản trị hệ thống đổi mới sáng tạo quốc gia (HTĐMSTQG) vừa toàn diện, vừa cởi mở để tạo điều kiện cho ĐMST. Chính sách KH,CN&ĐMST cũng chú trọng vào tăng cường và chuyển đổi nguồn nhân lực trong hệ thống, mở rộng và chuyển đổi hệ thống nghiên cứu, mở rộng khung thể chế và tăng hiệu quả đầu tư và tài trợ.

Các mục tiêu chính của chính sách KH,CN&ĐMST thế hệ mới của Nam Phi được ghi nhận trong Sách Trắng 2019 gồm:

- Tăng cường tập trung vào tính tổng thể và liên kết trong HTĐMSTQG;
- Nâng cao văn hóa đổi mới trong xã hội và chính phủ;
- Cải thiện sự gắn kết chính sách và điều phối ngân sách giữa chính phủ các bang;
- Phát triển một môi trường thuận lợi hơn cho sự đổi mới;
- Phát triển hệ thống ĐMST địa phương;
- Hỗ trợ ĐMST trong xã hội và tại cơ sở;
- Mở rộng hệ thống nghiên cứu;
- Phát triển năng lực con người;
- Đẩy nhanh việc thực hiện chương trình nghị sự toàn châu Phi;
- Tăng cường đầu tư vào HTĐMSTQG.

Để chính sách KH,CN&ĐMST được thực thi có hiệu quả trong thực tiễn, Chính phủ Nam Phi tăng cường hoạt động giám sát và đánh giá, đã được đề cập trong Sách Trắng KH&CN 2019. Nam Phi đang thiếu một khung giám sát và đánh giá dành riêng cho HTĐMSTQG, đây là một điểm yếu lớn và đòi hỏi Chính phủ quan tâm. Việc xây dựng khung giám sát và đánh giá là một bước quan trọng trong việc nâng cao khả năng giám sát và đánh giá của quốc gia cũng như hoàn thành mục tiêu đề ra trong Sách Trắng KH&CN 2019. Tuy nhiên, việc phát triển khuôn khổ giám sát và đánh giá là một quá trình phức tạp, nhiều thách thức, cần xem xét bối cảnh cũng như năng lực giám sát và đánh giá hiện tại của các cơ quan liên quan. Khung giám sát và đánh giá phải được phát triển toàn diện và cần đủ linh hoạt để ứng phó với các thay đổi chính sách trong tương lai.

3.2. Các tổ chức tham gia giám sát và đánh giá chính sách khoa học, công nghệ và đổi mới sáng tạo

(i) Hội đồng tư vấn quốc gia về đổi mới sáng tạo

Tại Nam Phi, đơn vị nắm vai trò quan trọng nhất trong hệ thống KH,CN&ĐMST là Hội đồng tư vấn quốc gia về ĐMST (National Advisory Council on Innovation-NACI). Đây là cơ quan trực thuộc Bộ Khoa học và ĐMST của Nam Phi với nhiệm vụ chính là tư vấn cho Bộ trưởng về các vấn đề quốc gia liên quan

đến KH,CN&ĐMST, từ đó, góp phần vào việc đạt được các mục tiêu quốc gia của Nam Phi. Hội đồng có trách nhiệm điều phối và phát triển hệ thống KH&CN quốc gia (NSI); thúc đẩy hợp tác trong hệ thống; xây dựng, quản trị và điều phối NSI; đánh giá các chính sách đổi mới; xây dựng chiến lược ngành để thúc đẩy mọi khía cạnh của đổi mới công nghệ; xác định ưu tiên cho nghiên cứu và phát triển... Hội đồng là đơn vị chịu trách nhiệm chính trong việc xây dựng khung giám sát và đánh giá cho Sách trắng KH&CN 2019.

(ii) Các bộ, ngành và cơ quan có liên quan

Hội đồng tư vấn quốc gia về ĐMST là tổ chức chủ trì giám sát và đánh giá chính sách KH,CN&ĐMST, có trách nhiệm phối hợp với cơ quan chủ quản là Bộ Khoa học và ĐMST và các bộ, ngành, cơ quan khác như Bộ Kế hoạch, Giám sát và Đánh giá, Bộ Kế hoạch và Tài khóa quốc gia, Cục Thống kê,... để cung cấp thông tin và cùng tham gia quá trình giám sát và đánh giá chính sách KH,CN&ĐMST.

Trong quá trình giám sát và đánh giá, Hội đồng tư vấn quốc gia về ĐMST sẽ tổ chức các cuộc khảo sát để thu thập thông tin, triển khai các hệ thống quản lý thông tin để tăng cường phân tích hiệu quả, hiệu suất của chính sách KH,CN&ĐMST. Kết quả giám sát và đánh giá cung cấp thông tin phục vụ các cấp quản lý, hỗ trợ cho việc định hướng chiến lược phát triển trong tương lai. Vì vậy, thông tin, dữ liệu được cung cấp từ các cơ quan, tổ chức cần đảm bảo đủ tin cậy, khách quan, phản ánh đúng bản chất của quá trình triển khai chính sách KH,CN&ĐMST.

(iii) Các tổ chức có nhu cầu sử dụng kết quả báo cáo của khung giám sát và đánh giá

Các cơ quan quản lý quốc gia có nhiệm vụ giám sát hoặc ủy thác báo cáo theo dõi và đánh giá (Tổng thống, Bộ Tài chính, Quốc hội và Bộ Kế hoạch, Đánh giá và Theo dõi);

Các cơ quan chủ chốt của nhà nước và các cơ quan quản lý quốc gia trong hệ thống KH&CN: Bộ Khoa học và ĐMST, Quỹ Nghiên cứu Quốc gia, Bộ Thương mại và Công nghiệp, Bộ Giáo dục cao đẳng và đào tạo, Hội đồng đánh giá chất lượng giáo dục cao đẳng và những cơ quan khác.

Các cơ quan quốc gia đã thu thập dữ liệu về giám sát và đánh giá (ví dụ: Trung tâm thông tin về chỉ số KH,CN&ĐMST);

Các tổ chức hoạt động trong lĩnh vực KH&CN (các trường đại học, phòng thí nghiệm nghiên cứu của Chính phủ, hội đồng khoa học, cơ sở nghiên cứu quốc gia, các công viên khoa học và đổi mới,...);

Các chủ thể khác (tổ chức phi chính phủ, doanh nghiệp,...).

Như vậy, có rất nhiều tổ chức có nhu cầu sử dụng kết quả từ hoạt động giám sát và đánh giá chính sách KH,CN&ĐMT, cho thấy vai trò rất quan trọng của hoạt động này ở Nam Phi.

3.3. Quy trình giám sát và đánh giá chính sách khoa học, công nghệ và đổi mới sáng tạo

Quá trình giám sát và đánh giá chính sách KH,CN&ĐMST ở Nam Phi liên quan đến việc thu thập và phân tích dữ liệu thường xuyên về các chỉ số chính liên quan đến KH,CN&ĐMST. Quá trình này được thiết kế để theo dõi tiến độ hướng tới các mục tiêu và chỉ tiêu đề ra trong Sách trắng KH&CN 2019 và để cung cấp thông tin cho quá trình ra quyết định dựa trên bằng chứng trong lĩnh vực thiết kế chương trình và chính sách KH,CN&ĐMST.

Quy trình giám sát và đánh giá bao gồm 5 bước:

Bước 1 - Xác định các tiêu chí đánh giá

Hội đồng tư vấn quốc gia về ĐMST với sự tham vấn của các bên liên quan xác định các tiêu chí có liên quan để theo dõi tiến độ trong triển khai chính sách KH,CN&ĐMST. Các tiêu chí bao gồm các khía cạnh khác nhau của KH,CN&ĐMST như: đầu tư cho nghiên cứu và phát triển, hiệu suất đổi mới và phát triển nguồn nhân lực, bằng sáng chế, khai thác thương mại,... Để đi đến những đánh giá dựa trên bằng chứng, quá trình đánh giá cần đề cập đến các hệ thống, chính sách và mục tiêu chiến lược cụ thể, như năng suất, hiệu quả, tính toàn diện, tính đa dạng, mức độ phù hợp và tính bền vững,... Các chỉ số này có thể là định lượng (dựa trên đo lường và thống kê) hoặc định tính (trích xuất thông tin từ các nguồn như phỏng vấn hoặc các nghiên cứu điển hình).

Bước 2 - Thu thập dữ liệu

Hội đồng tư vấn quốc gia về ĐMST tiến hành thu thập dữ liệu về các chỉ số đã được xác định từ các nguồn khác nhau như điều tra khảo sát, trích xuất dữ liệu từ Cục Thống kê, các báo cáo và các công trình nghiên cứu. Hội đồng cũng làm việc chặt chẽ với các cơ quan chính phủ và các bên liên quan khác để đảm bảo sự sẵn có, kịp thời và độ tin cậy của dữ liệu.

Bước 3 - Phân tích dữ liệu

Dữ liệu thu thập được phân tích để xác định xu hướng, mô hình và hiệu suất trong lĩnh vực KH,CN&ĐMST. Hội đồng tư vấn quốc gia về ĐMST sử dụng các phương pháp thống kê và phân tích khác nhau để phân tích dữ liệu và xây dựng báo cáo về kết quả giám sát và đánh giá KH,CN&ĐMST.

Bước 4 - Báo cáo

Hội đồng tư vấn quốc gia về ĐMST định kỳ báo cáo về kết quả giám sát và đánh giá KH,CN&ĐMST, phổ biến cho các bên liên quan và công chúng. Các báo cáo cung cấp thông tin về tiến độ đạt được mục tiêu và chỉ tiêu được đề ra trong Sách trắng KH,CN&ĐMST 2019 và cung cấp thông tin hỗ trợ cho các quyết định dựa trên bằng chứng trong lĩnh vực chính sách và thiết kế chương trình KH,CN&ĐMST.

Bước 5 - Phản hồi và điều chỉnh

Quá trình giám sát cung cấp phản hồi về hiệu quả của chính sách và chiến lược KH,CN&ĐMST, từ đó đưa ra những điều chỉnh dựa trên các thông tin được thu thập từ việc giám sát và phân tích dữ liệu.

4. Giám sát và đánh giá chiến lược, chính sách ở một số quốc gia khác

4.1. Liên bang Nga

Chiến lược phát triển KH&CN giai đoạn 2017-2025 của Liên bang Nga được thông qua ngày 1/12/2016³, trong đó có quy định về giám sát việc thực hiện Chiến lược. Theo đó, để giám sát việc thực hiện Chiến lược, Chính phủ Liên bang Nga cùng với Đoàn Chủ tịch Hội đồng thuộc Tổng thống Liên bang Nga về khoa học và giáo dục đã xây dựng các chỉ tiêu để đánh giá việc thực hiện Chiến lược, nhằm giám sát mức độ đạt được trong thực hiện các mục tiêu của Chiến lược, bao gồm:

- Sự ảnh hưởng của KH&CN đối với sự phát triển kinh tế-xã hội của Liên bang Nga, bao gồm cả việc chuyển đổi sang mô hình có nhiều thách thức lớn;
- Hiện trạng và hiệu quả của lĩnh vực KH,CN&ĐMST;
- Chất lượng các quy định, quy chế của Nhà nước và dịch vụ hỗ trợ cho các hoạt động khoa học, kỹ thuật và ĐMST.

Việc giám sát thực hiện Chiến lược phát triển KH&CN Liên bang Nga được thực hiện bởi Chính phủ Liên bang Nga, còn việc phân tích thực hiện kế hoạch được thực hiện bởi Đoàn Chủ tịch Hội đồng thuộc Tổng thống Liên bang Nga về khoa học và giáo dục. Kết quả giám sát việc thực hiện Chiến lược phát triển KH&CN và việc thực hiện kế hoạch được phản ánh trong báo cáo phân tích chuyên môn của Chính phủ Liên bang Nga và Đoàn Chủ tịch Hội đồng thuộc Tổng thống Liên bang Nga, được đệ trình lên Tổng thống Liên bang Nga ít nhất ba năm một lần. Đây cũng là cơ sở đề xuất các điều chỉnh của Chiến lược trong trường hợp cần thiết.

4.2. Mexico

Mexico thực hiện giám sát đánh giá triển khai Kế hoạch Chiến lược 2015-2030, một văn bản về tầm nhìn và lộ trình phát triển bền vững cho bang Nuevo Leon của Mexico. Kế hoạch được lập ra nhằm đề ra một định hướng tiến tới sự tiến bộ kinh tế-xã hội và môi trường trong khoảng thời gian 15 năm, từ 2015 đến 2030. Kế hoạch Chiến lược bao gồm nhiều mục tiêu và định hướng phát triển quan trọng với nhiều chương trình, dự án nhằm thúc đẩy sự phát triển bao trùm, nâng cao cơ sở hạ tầng, khuyến khích sáng tạo và phát triển công nghệ, cải thiện giáo dục, bảo vệ môi trường, tài nguyên thiên nhiên. Kế hoạch Chiến lược nhằm giải quyết những thách thức và tận dụng các cơ hội để đảm bảo chất lượng cuộc sống tốt hơn cho người dân của bang Nuevo Leon.

³ Chiến lược phát triển KH&CN Liên bang Nga giai đoạn 2017-2025, <https://tadviser.com/index.php/Article:Strategy_for_Scientific_and_Technological_Development_of_the_Russian_Federation>

Vai trò cốt lõi của hoạt động giám sát và đánh giá quá trình triển khai Kế hoạch Chiến lược 2015-2030 tại Mexico là “sử dụng bằng chứng để đạt được sự phát triển bền vững”, cụ thể như sau:

- Theo dõi tiến độ: giúp theo dõi sự thay đổi, tiến triển và mức độ đạt được của các mục tiêu đã được xác định trong Kế hoạch Chiến lược. Điều này giúp xác định xem liệu các mục tiêu có đạt được đúng thời hạn và liệu có cần điều chỉnh hay không để đảm bảo sự tiến triển chung của Kế hoạch Chiến lược theo mục tiêu đề ra;
- Đánh giá hiệu quả và hiệu suất: nhằm đo lường hiệu quả và hiệu suất của các chương trình, dự án trong khuôn khổ của Kế hoạch Chiến lược;
- Đánh giá tác động đối với xã hội và kinh tế: việc giám sát và đánh giá nhằm theo dõi tác động của các chương trình, dự án của Kế hoạch Chiến lược đối với xã hội và kinh tế. Điều này giúp xác định xem liệu có cần điều chỉnh Kế hoạch Chiến lược để tối ưu hóa tác động tích cực và giảm thiểu các tác động tiêu cực;
- Cung cấp thông tin: cung cấp thông tin về sự tiến triển, hiệu quả và tác động của Kế hoạch Chiến lược đến phát triển kinh tế, xã hội của Bang Nuevo Leon.

Hoạt động giám sát và đánh giá cần được thực hiện liên tục, thường xuyên và có tính hệ thống để có thể cung cấp thông tin chính xác và cần thiết nhằm điều chỉnh và cải thiện Kế hoạch Chiến lược 2015-2030 tại Mexico.

4.3. Hàn Quốc

Hàn Quốc thực hiện giám sát và đánh giá chính sách công trong nhiều lĩnh vực, hoạt động, bao gồm:

- Đánh giá thể chế, gồm đánh giá các biện pháp chính sách lớn, năng lực thực thi chính sách và khảo sát mức độ hài lòng của công chúng đối với các dịch vụ của chính phủ;
- Đánh giá các chương trình và dự án lớn, gồm một số dự án trọng điểm được lựa chọn theo tầm quan trọng của ngành, lĩnh vực, sự phù hợp với chính sách của Chính phủ.
- Đánh giá năng lực thực thi chính sách, bao gồm việc tự đánh giá của các bộ quản lý, cũng như đánh giá khả năng cải cách, đổi mới và cải thiện dịch vụ của thể chế.
- Khảo sát sự hài lòng của công chúng với các biện pháp chính sách và dịch vụ hành chính quan trọng, thăm dò sự hài lòng của công chúng với các chính sách, chương trình và dịch vụ chính của chính phủ

Mặc dù Hàn Quốc đã đạt được nhiều tiến bộ trong công tác giám sát và đánh giá nhưng vẫn còn nhiều thách thức. Hàn Quốc cần tiếp tục tăng cường hợp tác, phối hợp giữa các cơ quan giám sát, đánh giá, tăng cường nhân lực được đào tạo và nâng cao hiệu quả của các đề xuất sau giám sát, đánh giá.

5. Một số nhận định từ nghiên cứu kinh nghiệm quốc tế và bài học tham khảo đối với Việt Nam trong việc tiến hành giám sát và đánh giá chiến lược, chính sách khoa học, công nghệ và đổi mới sáng tạo

Trên thế giới, các quốc gia đều mong muốn duy trì một hệ thống giám sát và đánh giá chiến lược, chính sách dựa trên kết quả để có thể giúp cung cấp thông tin và hướng dẫn Chính phủ tốt hơn trong việc thực hiện những cải cách cần thiết trong tất cả các lĩnh vực được giám sát và đánh giá. Để thiết lập và duy trì hệ thống giám sát và đánh giá, trước tiên cần sự quan tâm của Chính phủ và sự cam kết của các bên liên quan. Tiếp theo, cần hệ thống thông tin, dữ liệu tốt, đảm bảo chất lượng và số lượng phù hợp. Bên cạnh đó, đội ngũ nhân lực cần được đào tạo về các phương pháp thu thập, giám sát, đánh giá và phân tích dữ liệu để duy trì hệ thống này, đồng thời còn cần sự liên kết, hợp tác tốt giữa các cơ quan, tổ chức thực hiện giám sát, đánh giá. Dưới đây là một số nhận định từ nghiên cứu kinh nghiệm của các quốc gia mà Việt Nam có thể tham khảo trong việc giám sát và đánh giá chiến lược, chính sách KH,CN&ĐMST.

***Thứ nhất,** về sự cần thiết tiến hành giám sát và đánh giá triển khai chiến lược, chính sách KH,CN&ĐMST thường kỳ*

Các quốc gia trên thế giới đã có nhiều nỗ lực để duy trì hoạt động giám sát và đánh giá chiến lược, chính sách KH,CN&ĐMST. Giám sát và đánh giá được coi là hoạt động không thể thiếu để nâng cao tính thực thi của chiến lược, chính sách KH,CN&ĐMST. Thúc đẩy việc giám sát và đánh giá chiến lược, chính sách KH,CN&ĐMST như một hoạt động tạo ra giá trị gia tăng cho cơ quan, tổ chức và quốc gia thay vì được xem xét và thực hiện như một công việc hành chính đơn thuần. Giám sát và đánh giá có thể được hiểu như 2 loại hoạt động có mối liên kết mật thiết với nhau, hỗ trợ, bổ sung cho nhau, tuy nhiên trong nhiều trường hợp không thể tách bạch giữa giám sát và đánh giá.

***Thứ hai,** về vai trò của giám sát và đánh giá triển khai chiến lược, chính sách KH,CN&ĐMST*

Giám sát và đánh giá triển khai chiến lược và chính sách KH,CN&ĐMST nhằm theo dõi tiến độ triển khai chiến lược, chính sách; đánh giá hiệu quả và hiệu suất; đánh giá tác động đến kinh tế-xã hội; cung cấp thông tin đến các cơ quan quản lý chiến lược, chính sách KH,CN&ĐMST, cụ thể như sau:

- Theo dõi tiến độ triển khai chiến lược, chính sách: nhằm xác định tiến độ triển khai của chiến lược, chính sách được thực hiện trên thực tế có đáp ứng yêu cầu đã được xác định hay không;
- Đánh giá hiệu quả và hiệu suất của chiến lược, chính sách: nhằm đo lường hiệu quả và hiệu suất của các chương trình, dự án và biện pháp thực hiện trong khuôn khổ của Chiến lược; xác định mức độ đạt được các mục tiêu đề ra theo các mốc thời gian. Điều này giúp xác định xem liệu các chiến lược, chính sách có đạt được mục tiêu không, có gây ra các tác động không mong muốn không và liệu có cần điều chỉnh chiến lược thực hiện để đáp ứng mục tiêu tổng thể của chiến lược, chính sách;

- Theo dõi và đánh giá tác động xã hội và kinh tế: nhằm đánh giá tác động của chiến lược, chính sách đối với phát triển kinh tế-xã hội. Điều này giúp xác định xem liệu có cần thực hiện điều chỉnh để tối ưu hóa tác động tích cực và giảm thiểu các tác động tiêu cực;
- Xây dựng báo cáo và thông tin liên quan: Các báo cáo cung cấp thông tin về quá trình triển khai chiến lược, chính sách; những kết quả đạt được trong chu trình thực hiện; hiệu quả và tác động của chiến lược, chính sách. Những thông tin này giúp các nhà quản lý có cách ứng xử phù hợp.

Thứ ba, về các tổ chức tham gia giám sát và đánh giá triển khai chiến lược, chính sách KH,CN&ĐMST

Để triển khai giám sát và đánh giá chiến lược, chính sách KH,CN&ĐMST, một số cơ quan, tổ chức của quốc gia về KH,CN&ĐMST đã tham gia quá trình giám sát và đánh giá. Nhìn chung, tổ chức chủ quản là Bộ quản lý về KH,CN&ĐMST; các tổ chức tham gia là các bộ, ngành có liên quan đến lĩnh vực KH,CN&ĐMST, tổ chức thống kê và các tổ chức, cá nhân có liên quan khác. Các tổ chức này cần có sự liên kết, phối hợp tích cực, chặt chẽ với nhau trong việc thu thập, phân tích, báo cáo dữ liệu và đánh giá mức độ phù hợp, hiệu quả, hiệu suất của việc thực hiện chiến lược, chính sách.

Thứ tư, về khung giám sát và đánh giá chiến lược, chính sách KH,CN&ĐMST

Để việc giám sát và đánh giá chiến lược, chính sách KH,CN&ĐMST đạt kết quả tốt, cần xây dựng Khung giám sát và đánh giá với quy trình gồm 5 bước trọng tâm là:

- (1) Xác định các tiêu chí giám sát và đánh giá: Đây là một bước quan trọng nhằm xác định được các chỉ số phù hợp sử dụng để đo lường tiến trình hoạt động, mức độ đáp ứng yêu cầu của việc triển khai chiến lược, chính sách KH,CN&ĐMST trong thực tiễn;
- (2) Thu thập dữ liệu: Dữ liệu thu thập được cần đảm bảo đủ tin cậy, khách quan thông qua các phương pháp khoa học. Dữ liệu có thể bao gồm dữ liệu thứ cấp và dữ liệu sơ cấp;
- (3) Phân tích dữ liệu: Đây là bước cần các chuyên gia có kinh nghiệm trong lĩnh vực KH,CN&ĐMST tiến hành đánh giá kết quả thực hiện chiến lược, chính sách KH,CN&ĐMST, các xu hướng mới, các tác động và mức độ đạt được mục tiêu đã đặt ra của chiến lược, chính sách;
- (4) Báo cáo cơ quan có thẩm quyền: Thực hiện báo cáo đến các cơ quan có thẩm quyền về kết quả giám sát và đánh giá chiến lược, chính sách KH,CN&ĐMST;
- (5) Phản hồi và điều chỉnh chiến lược, chính sách: Các cơ quan có thẩm quyền đề xuất các phương án cần thực hiện tiếp theo sau quá trình giám sát và đánh giá chiến lược, chính sách KH,CN&ĐMST.

Thứ năm, về nguyên tắc giám sát và đánh giá chiến lược, chính sách KH,CN&ĐMST.

Quá trình giám sát và đánh giá chiến lược, chính sách cần được thực hiện đảm bảo minh bạch, khách quan phản ánh đúng thực tế của tiến trình triển khai chiến lược, chính sách KH,CN&ĐMST.

Cuối cùng, để xây dựng được một hệ thống giám sát và đánh giá thực sự hiệu quả cần có thời gian, nguồn lực và một môi trường ổn định để hoạt động và cần hoàn thiện dần trong quá trình triển khai thực hiện.

Với những nhận định rút ra từ kinh nghiệm giám sát, đánh giá chiến lược, chính sách KH,CN&ĐMST ở các quốc gia trên đây, Việt Nam có thể tham khảo trong xây dựng hệ thống giám sát, đánh giá đối với chiến lược, chính sách nói chung và chiến lược, chính sách phát triển KH,CN&ĐMST nói riêng, nhằm nâng cao hiệu suất, hiệu quả của chiến lược, chính sách, đáp ứng mục tiêu đề ra./.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. Trần Thuỳ Phương, Trần Anh Đức (2022). “Sức mạnh khoa học - công nghệ của Iran”. *Tạp chí Nghiên cứu Ấn Độ và Châu Á*, số 5 (114) tháng 5-2022.
2. European Commission Staff Working Document (2023). *Evidence Framework on monitoring and evaluation of Horizon Europe*, Brussels.
3. OECD, *Monitoring and evaluating the strategic plan of Nuevo Leon 2015-2030: Using evidence to achieve sustainable development*, <<https://web-archiver.oecd.org/2021-04-27/586227-OECD-Highlights-Nuevo-Leon-EN.pdf>>
4. The National Advisory Council on Innovation (NACI) (2020). *Monitoring and evaluation framework for The South African science, technology and innovation system*, Pretoria.
5. UNDP (2009). *Handbook on planning, monitoring and evaluating for development results*. United Nations Development Programme.
6. UNDP (2002). *Handbook on monitoring and evaluating for results*. United Nations Development Programme Evaluation Office, New York.
7. UNDP (2009). *Handbook on planning, monitoring and evaluating for development results*, United Nations Development Programme Evaluation Office, New York.
8. Gibbons, M. & Georghiou, L. (1987). *Evaluation of research: a selection of current practices*. Organisation for Economic Co-operation and Development; Washington, D.C: OECD Publications and Information Centre. ISBN: 9264129812
9. Leila Namdarian (2017). “Evaluation of science, technology, and innovation (STI) in Iran”, *COLLNET Journal of Scientometrics and Information Management*, DOI: 10.1080/09737766.2017.1321728.
10. Molas, J. & Davies, A. (2006). “Toward Theory-Led Evaluation The Experience of European Science, Technology, and Innovation Policies”. *American Journal of Evaluation*. 27. 10.1177/1098214005281701.
11. Kusek, J., and Rist, R., (2004). *Ten Steps to a Results-based Monitoring and Evaluation System*, World Bank, Washington, D.C.